

РЕСУРСНО-ТЕХНОЛОГІЧНА СКЛАДОВА НАРОЩУВАННЯ РИНКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

СТАДНИК Валентина¹, ЙОХНА Віталій², КРАСОВСЬКИЙ Олександр³, ЯРМОШ Олег⁴

¹ Хмельницький національний університет
<https://orcid.org/0000-0002-2095-3517>

e-mail: stadnyk_v_v@ukr.net

² Хмельницький національний університет
<https://orcid.org/0009-0002-0109-7935>

vyokhna@gmail.com

³ Хмельницький національний університет
e-mail: krasovskiyal0100@gmail.com

⁴ Хмельницький національний університет
e-mail: a-itr@ukr.net

Метою статті є визначення науково-методичних підходів до нарощування ринкового потенціалу промислового підприємства через технологічне оновлення його виробничої системи. Відправною точкою дослідження вибрали тезу про те, що ринковий потенціал підприємства доцільно розглядати як його можливості реалізовувати конкурентні переваги для створення ціннісних пропозицій на ринку, опираючись на власні та інші доступні за ціною ресурси, що можуть бути залучені у проектування й реалізацію бізнес-процесів. Акцентовано увагу на тому, що для виробничих підприємств конкурентні переваги залежать від того, наскільки застосовані у виробництві технології можуть, з одного боку, поліпшити процеси ресурсовикористання, а з іншого – забезпечити кращу якість тих товарів (послуг, робіт), що будуть пропонуватися для реалізації. Для цього необхідно своєчасно оновлювати технологічну складову виробничих процесів, поєднуючи існуючі й нові елементи виробничих систем таким чином, щоб максимально реалізувати їх можливості створювати конкурентоспроможний продукт у тих сферах економічної діяльності, де підприємство функціонує як суб'єкт ринку. Охарактеризовано сучасні тенденції технологічного оновлення промислових підприємств в Україні та відзначено зумовлені війною проблеми фінансового забезпечення цих процесів. Сформульовано рекомендації щодо інтеграції зусиль підприємств – учасників технологічних ланцюжків, для здійснення взаємопов'язаних технологічних змін на принципово нових засадах використання ресурсів та їх переробки у готову продукцію. В їх основі – узгодження ресурсно-технологічних, маркетингових і організаційно-економічних рішень, які мають ухвалюватися в межах партнерської взаємодії. Алгоритмізовано процес такого узгодження для підприємств, що випускають технічно складну продукцію з виділенням в ньому функціональних завдань маркетингу. Запропонований підхід дає змогу досягти ефекту ресурсно-технологічної синергії, підвищуючи на основі узгоджених технологічних змін і маркетингових рішень ринковий потенціал усіх учасників технологічного партнерства. Визначено також організаційно-економічні умови, за яких таке партнерство в процесах створення споживчої цінності стає недоцільним з погляду власника ключової технології.

Ключові слова: технологія, споживча цінність ринкової пропозиції, конкурентні переваги, технологічний ланцюг, організаційно-економічні рішення, маркетинг партнерської взаємодії.

<https://doi.org/10.31891/mdes/2024-14-27>

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Соціально-економічний добробут будь-якої країни безпосередньо залежить від здатності її суб'єктів господарювання створювати блага, які відповідають запитам ринку на кожному історичному етапі її розвитку. Ринкові умови господарювання визнають за суб'єктами господарювання право самостійно обирати вид діяльності, результатом якого мають бути товари, послуги чи роботи, що будуть затребувані ринком. А також самостійно обирати організаційну форму діяльності, яка забезпечить ефективне управління процесами створення продуктів чи послуг. В умовах конкурентної боротьби за увагу споживачів керівництво підприємств зосереджує зусилля на тому, яким чином можна набути конкурентних переваг, досягти їх стійкості протягом тривалого часу і виграти боротьбу з конкурентами на обраному для економічної діяльності сегменті ринку.

Для виробничих підприємств конкурентні переваги значною мірою залежать від того, наскільки застосовані у виробництві технології можуть, з одного боку, поліпшити процеси ресурсовикористання, а з іншого – забезпечити кращу якість тих товарів (послуг, робіт), що будуть пропонуватися для реалізації. А також – чи дають змогу ці технології досягти більш конкурентної ціни на ринку для цільових категорій споживачів. Менеджмент сучасних підприємств мусить підтримувати виробничі технології в такому стані, за якого конкурентні переваги продукції в співвідношенні «якість-ціна» будуть очевидні споживачам і це виступатиме вагомим аргументом для їх споживчого вибору. Для цього необхідно своєчасно оновлювати технологічну складову виробничих процесів для формування конкурентних переваг. Тобто, вміти поєднувати існуючі й нові елементи виробничих систем таким чином, щоб максимально реалізувати їх можливості створювати конкурентоспроможний продукт (а значить – збільшувати ринковий потенціал

підприємства) у тих сферах економічної діяльності, де підприємство функціонує як суб'єкт ринку. Важливість вирішення цих завдань для сучасних промислових підприємств, які працюють на високо динамічних і високо конкурентних ринках, не підлягає сумніву, що вказує на актуальність даного дослідження.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Питання, пов'язані з підтриманням технологічної конкурентоспроможності виробничих підприємств, постійно знаходяться в колі наукових інтересів багатьох науковців. Концептуально ці питання відносяться до ключових аспектів ресурсної теорії управління, яка пов'язувала здатність підприємства утримувати свої позиції на ринку завдяки гнучкості технологічних та організаційних рішень [1-3]. Це давало змогу своєчасно змінювати номенклатуру продукції у відповідь на появу нових запитів ринку. Науковці прагнули виокремити детермінанти такої гнучкості [4] і з'ясувати закономірності розвитку споживчих потреб для того, щоб швидше інших провести технологічну підготовку до виробництва нової продукції [5], обираючи для цього найбільш вигідні способи фінансування відповідних проєктів (наприклад, через паралельне упровадження взаємопов'язаних інновацій [6]). Дещо відмінною є позиція тих науковців, що стали прихильниками концепції «технологічного поштовху» – вони акцентували на необхідності державної інвестиційної підтримки визначених стратегічними програмами розвитку національної економіки пріоритетів технологічного розвитку, які могли б стати мультиплікаторами економічного зростання [7; 8]. З цією ж метою розробляються рекомендації щодо інтеграції зусиль підприємств – учасників технологічних ланцюжків, для здійснення взаємопов'язаних технологічних змін на принципово нових засадах використання ресурсів та їх переробки у готову продукцію [9]. Основна причина цього – висока залежність споживчих характеристик продукції від технологічного оснащення виробництва. Адже для забезпечення конкурентоспроможності кінцевої продукції усі складові технологічного процесу її виготовлення мають бути досконалими. Важливо усебічно проаналізувати труднощі такого взаємопов'язаного технологічного переоснащення і обґрунтувати способи їх розв'язання – як в технологічній площині, так і економічній (приклад чого наведено у [10]).

Багато досліджень сучасних науковців пов'язано із питаннями екологізації виробництва, для чого необхідно змінювати підходи до технологічного оснащення виробництва, переходити до екологічно безпечних технологій [11]. Це має здійснюватися комплексно, потребує значних фінансових ресурсів і обґрунтованого залучення стратегічних інвесторів [12; 13].

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

В Україні вирішення питання технологічного переоснащення виробництва ускладнюється проблемою підтримання прийняттого рівня фінансово-економічної стійкості та економічної безпеки суб'єктів господарювання, що зумовлено не тільки високими ризиками фізичного пошкодження виробничих систем, а й нестабільністю ринків та значним звуженням споживчого попиту. Останнє впливає на здатність підприємства знайти правильне технологічне рішення для роботи на таких ринках. При цьому недостатньо уваги приділяється питанням розвитку ринкового потенціалу підприємства шляхом узгодження виробничо-технологічних, маркетингових і організаційно-економічних рішень. Усе зазначене й визначило мету і завдання даного дослідження.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Мета дослідження – окреслити науково-методичні підходи до нарощування ринкового потенціалу виробничого підприємства шляхом узгодження ресурсно-технологічних, маркетингових і організаційно-економічних рішень.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Для багатьох виробничих підприємств основним чинником, що визначає їх конкурентні переваги, є технологія. А саме – ті її характеристики, що лежать в основі процесу перетворення вихідних ресурсів у продукцію, готову для реалізації на ринку. І ця залежність означає, що підприємство мусить забезпечувати відповідність своїх виробничих технологій тим вимогам стандартів якості, які встановлюються до виробничо-технологічних систем. Ці вимоги змінюються з урахуванням нових технологічних досягнень у відповідній галузі, а значить – технологічне

оновлення виробництва залежить і від темпів науково-технічного прогресу і має ґрунтуватись на інноваційних рішеннях.

Технологічні інновації сприяють ресурсозбереженню та підвищенню продуктивності праці, тобто принциповим новим технологічним змінам у виробництві. Ці зміни у всьому світі мають відповідати вимогам переходу до ощадливого ресурсоспоживання, забезпечувати економічну ефективність і екологічну безпечність виробництва [14]. А також – виробничу гнучкість підприємства, яка дає змогу нарощувати його ринкові можливості, мінімізуючи витрати на виробничу диверсифікацію у разі вичерпання споживчого попиту на чинний асортимент продукції.

Інноваційне оновлення техніко-технологічної бази виробництва потребує обґрунтованого вибору стратегічних пріоритетів і розробки ефективного механізму їх здійснення. Особливо в тому разі, якщо підприємство обмежене в ресурсах і вимушене обирати між новітніми технологіями і борговими зобов'язаннями – в такому разі надзвичайно важливо так спланувати технологічне оновлення виробничих процесів, щоб зберегти фінансову стійкість підприємства. Для цього має бути розроблена інвестиційна та фінансова стратегія, вжито застережних заходів для недопущення втрати ліквідності підприємства, збережено в допустимих інтервалах фінансової стійкості його динамічну рівновагу [15; 16; 17].

Як зауважує О. Дмитрук, розрив між новими і поліпшеними технологіями в плані витрат і результатів є дуже значним і, власне, обґрунтований вибір підприємством нових (стратегія лідера) і/чи поліпшених технологій (стратегія послідовника) дозволить уникнути нераціональних витрат, пов'язаних з генеруванням ідей і вибором напрямів інноваційного розвитку. Крім того, підкреслює він далі, це підвищить стійкість процесів освоєння різних нововведень [18].

Науково-технічний прогрес – це безперервний взаємообумовлений процес розвитку науки і техніки на основі широкого пізнання та освоєння законів природи; його результатом є створення нових і вдосконалення існуючих технологій, засобів виробництва і продукції, підвищення ефективності виробництва. Йому властиві як еволюційні, так і революційні форми. До еволюційних форм НТП відносять поліпшення окремих техніко-експлуатаційних параметрів виробів чи технологій їх виготовлення, модернізацію або створення нових моделей машин, обладнання, приладів і матеріалів у межах одного і того ж покоління техніки, а до революційних – зміну поколінь техніки і кінцевої продукції, виникнення принципово нових науково-технічних ідей, завдяки яким здійснюється масовий перехід до нових поколінь техніки у її передових виробничих галузях [19].

НТП є домінантою розвитку продуктивних сил, підвищення ефективності виробництва. Він безпосередньо визначає ступінь технічної досконалості та рівень економічного потенціалу технічного базису виробництва, впливає на технологічний розвиток підприємств через появу і можливість застосування новітніх засобів виробництва, їх раціонального поєднання у новій технології, яка, в свою чергу, створює нові виробничі можливості. Це особливо помітно зараз, коли традиційні технологічні процеси почали наповнюватися інформаційними технологіями, змінюючи не тільки їх структуру, а й структуру національної економіки [20]. На рівні підприємств змінюється і структура персоналу – зменшується кількість тих, хто був зайнятий на рутинних операціях (їх тепер виконує штучний інтелект) і збільшується кількість фахівців з обслуговування високотехнологічних комплексів.

Термін «технологія» для підприємства зазвичай прийнято розуміти як «науку про виробництво», проте його трактування з часом доповнювалось і, як підкреслюється дослідниками, «він набув значно ширшого значення і взаємозв'язку, і з чисто виробничого характеру перейшов до економіко-стратегічного» [21, с.5]. Сучасна економічна теорія визначає зміст цього терміну різними способами:

- як науково-технічні, виробничі, управлінські знання та досвід [22];
- як науково-технічні знання (включно з методами, формами та способами їх використання), що застосовуються в процесах розробки, виробництва та експлуатації товарів, можуть бути втілені в матеріальні носії чи існуючі в інтелекті суб'єктів, а також такі, що мають комерційну цінність і багатоцільове використання [23];
- як результат інтелектуальної діяльності, в основу якої покладено технічні знання й інформацію про нові ефективні й економічні виробничі процеси, що дають змогу виробляти матеріальні об'єкти [22].

Рівень новизни виробничої технології можна оцінити сукупністю вкладених в неї наукових знань – саме вони визначають її відповідність вимогам часу. Але науковці застерігають, що

використання виробничої технології має здійснюватися згідно принципу «кількість-якість», тобто, має врівноважувати інтереси виробника і споживача продукції. Кількість – відповідає інтересам виробника – адже чим більше продукції виробляється і реалізується виробником, тим більшим буде його прибуток. Якість відображає інтереси споживача – чим більше якість продукції відповідає встановленим параметрам якості для певної групи товарів, тим вища її корисність. А це значною мірою впливає на зацікавленість покупця в її придбанні. Отже, завдання менеджменту підприємства при виборі рішення про технологічне оновлення виробництва полягає в тому, щоб сформувану нову технологічну систему з такими параметрами, яка забезпечила б необхідний обсяг продукції для отримання цільового прибутку і гарантувала таку якість продукції (робіт, послуг), яка б спонукала споживачів придбати усе вироблене [24].

Технологія в сучасному конкурентному середовищі передбачає виконання поставлених перед нею завдань в короткостроковому та довгостроковому періодах. Зокрема, в довгостроковій перспективі вплив конкуренції і прагнення підприємства до максимізації прибутку змушують підприємство вкладати кошти в найбільш ефективну виробничу технологію. В короткостроковому періоді технологія використовується фірмою для максимізації виробництва готової продукції, повністю задіявши всі наявні ресурси.

Вітчизняні науковці наголошують, що за сучасного загострення конкурентної боротьби на усіх ринках необхідно прагнути технологічного лідерства. І слід залучати такі технології, які здатні найбільшою мірою зміцнити його конкурентні позиції підприємства [3]. Це стосується і розвитку технологічних процесів підприємства, в ході якого слід замість застарілих залучати прогресивні технології або ж модернізувати існуючі шляхом таких змін, які зможуть підвищити якість і конкурентоспроможність продукції (робіт, послуг), які випускатимуть з їх допомогою. Проте в умовах повномасштабного вторгнення фінансові можливості вітчизняних промислових підприємств значно погіршились, а пріоритети їх розвитку суттєво змінились. Свідченням цього є дані офіційної статистики про придбання нових технологій у промисловому секторі України (табл.1).

Таблиця 1

Кількість придбаних нових технологій промисловими підприємствами в Україні та за її межами (2021, 2023 роки)

Вид діяльності	Кількість придбаних нових технологій													
	усього		з них за формами придбання								з них за межами України			
			права на об'єкти інтелектуальної власності		ліцензії на використання винаходів, промислових зразків, корисних моделей		результати досліджень та розробок		ноу-хау, угоди на придбання технологій					
	2021	2023	2021	2023	2021	2023	2021	2023	2021	2023	2021	2023		
Промисловість, усього	374	270	к/с	к/с	к/с	к/с	к/с	к/с	к/с	к/с	104	60	30	
Переробна промисловість	255	210	к/с	к/с	к/с	к/с	к/с	к/с	к/с	к/с	57	к/с	56	28

Примітка: к/с – дані конфіденційні і не оприлюднюються

Джерело: сформовано за [25]

Як видно із таблиці, у 2023 р. кількість придбаних нових технологій зменшилась з 374 до 270 (на 28%), а кількість тих, що придбані в іноземних виробників зменшилась удвічі – з 60 до 30 одиниць. З придбаних у 2023 р. 270 нових технологій 104 – це безпосередньо техніко-технологічні системи (чи устаткування), які призначені для технологічного оновлення виробництва. Інші – це права на використання розробок, що можуть бути основою для технологічного переоснащення і налагодження виробництва нових товарів. Наведені цифри показують, що дві третини об'єктів технологічного трансферу у 2021 р. залучені в переробну промисловість (68%), у 2023 р. ця частка зросла до 78%. А із придбаних за кордоном технологій майже всі використовуються в переробній промисловості.

Варто зазначити, що в кожній галузі підприємства здійснюють технологічне оновлення своїх виробничих систем, беручи до уваги специфіку кінцевого продукту і способи його створення – адже вони впливають на сприйняття споживачами їх корисності (споживчої цінності). І збільшення привабливості продукції в очах споживачів створює умови для нарощування ринкового потенціалу підприємства.

Термін «ринковий потенціал підприємства» на сьогодні не набув усталеного трактування. З урахуванням того, що він відображає здатність суб'єкта господарювання представляти і реалізувати свою продукцію на ринку, нами запропоновано трактувати його як економічну доцільність та здатність підприємства реалізувати отримані конкурентні переваги через розширення обсягів реалізації продукції на ринку [26]. І в контексті цього дослідження важливо підкреслити зв'язок альтернативних варіантів технологічного оновлення підприємства із його здатністю формувати конкурентні переваги, що можуть сприяти зростанню ринкового потенціалу.

Дослідженнями науковців виділено три основні стратегії, які можуть використовуватися для оновлення чи розбудови технологічної складової виробництва – стратегії технологічного лідерства, наслідування і технологічної співпраці (табл.2). Зважаючи на те, яку роль відіграє технологічна складова виробничої системи підприємства у створенні споживчих цінностей (проміжного чи кінцевого споживання), можуть бути обрані різні стратегії. Кожна з них має свої переваги та недоліки. Так, стратегія технологічного лідерства не може бути обрана підприємством, яке не здатне самостійно розробити конкурентоспроможну технологію і інвестувати її упровадження у виробничу систему. Стратегія наслідування обирається тоді, коли підприємство залучає нову технологію на основі ліцензійної угоди. Переваги цього варіанту розвитку виробничої системи полягають в тому, що він уже апробований ринком і показав свою ефективність. Однак такі технології зазвичай мають незначний запас технологічної конкурентоспроможності, оскільки ліцензіар може продати ліцензію усім бажаючим. Третя стратегія обирається для розподілу комерційних, технічних ризиків і витрат між партнерами по технологічному ланцюжку. Вона є найбільш привабливою для підприємств з обмеженими фінансовими можливостями, які можуть розподілити між собою інвестиційні витрати. Однак за цього варіанту зростає рівень трансакційних витрат, пов'язаних з опортуністичною поведінкою партнера та захистом прав власності на технологію, особливо якщо вона містить «ноу-хау».

Таблиця 2

Можливості технологічних стратегій нарощувати конкурентний і ринковий потенціал підприємства

Вид стратегії	Рівень поліпшення параметрів конкурентоспроможності продукції*	Вплив на ринковий потенціал підприємства*	«Ціна» формування ключових конкурентних переваг	
			Витрати	Час
Технологічного лідерства	Перевищення рівня аналогів	Зростання завдяки створенню нових ринкових ніш	Високі	Тривалий
Наслідування	Відповідність ринковим аналогам	Помірне зростання або збереження попиту в розрізі запитів цільових аудиторій	Низькі	Середній
Розширеної співпраці в межах технологічного ланцюжка	Поліпшення здатності до нарощування споживчої цінності всіх учасників партнерства	Зростання за рахунок урізноманітнення пропозицій споживчої цінності або вихід на ринки з більшою місткістю	Середні	Нетривалий

Джерело: уточнено* і розширено* з урахуванням [21, с.110]

На сьогодні питання технологічного розвитку стоїть надзвичайно гостро для підприємств машинобудівної галузі, які можуть обирати для себе здебільшого третю стратегію, виступаючи учасником ланцюжка створення споживчої цінності. Зокрема, це підприємства, що належать до ОПК – більшість з них спеціалізуються на виготовленні проміжної продукції і в силу високих ризиків і необхідності забезпечення від фізичного знищення під час обстрілів вони мусять бути територіально розподіленими. Однак і інші підприємства, що виготовляють технічно складну продукцію, можуть бути учасниками технологічного ланцюжка. Такі підприємства можуть розвивати свій ринковий потенціал переважно в межах сформованого технологічного партнерства. Відповідно, вони мають планувати свій технологічний розвиток за узгодженістю з партнерами (рис.1).

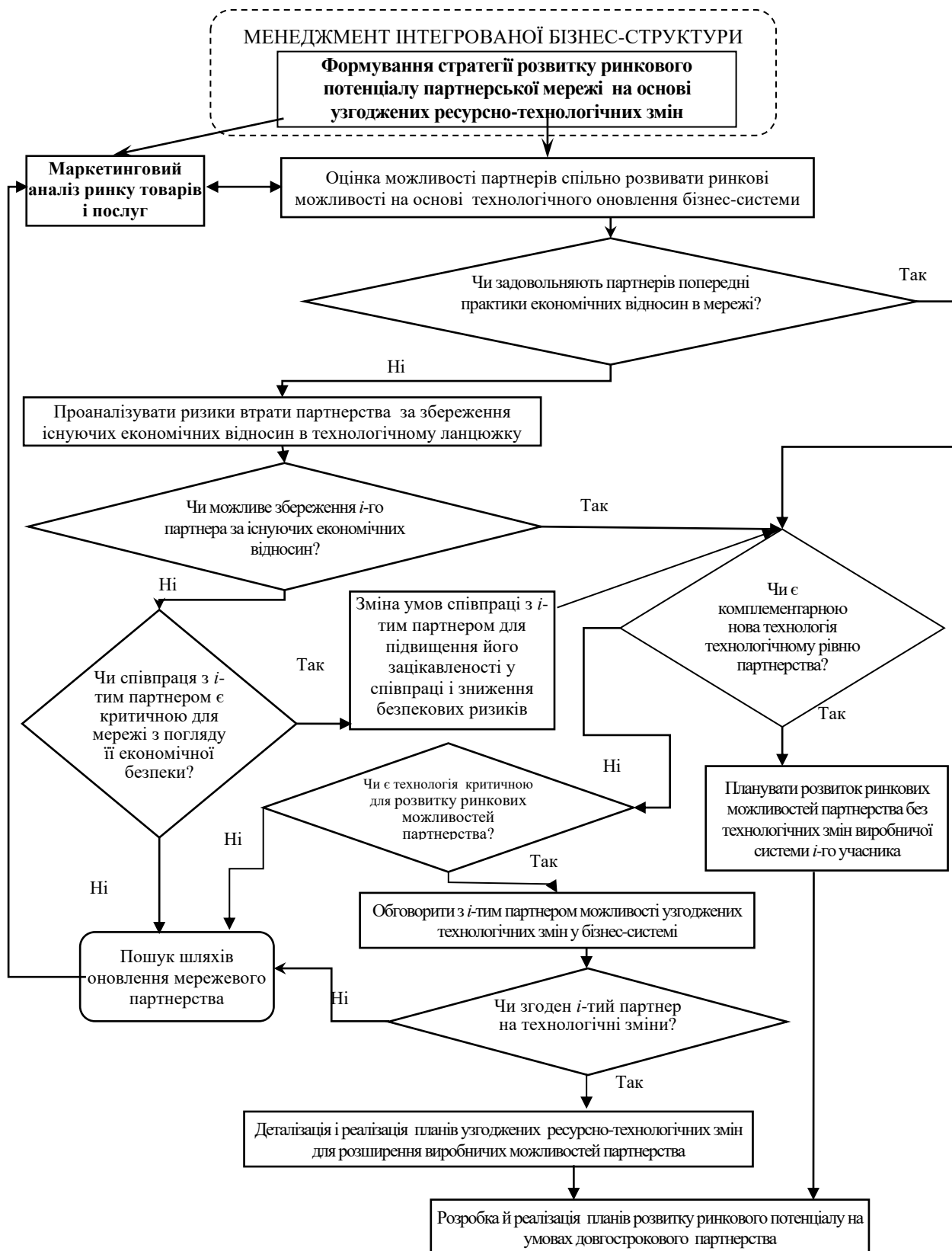

Рис. 1. Алгоритм розбудови інтегрованої мережі бізнес-партнерства в контексті нарощування її ринкового потенціалу на основі узгоджених ресурсно-технологічних змін у виробничих системах учасників
Джерело: авторська розробка

По-перше тому, що сформовані економічні відносини з ними уже перевірені часом, а значить – влаштувують усіх і це мінімізує транзакційні витрати при укладанні договорів купівлі-продажу. А по-друге, безпосередня робота з ринком є сферою відповідальності виробників кінцевої продукції, що дозволяє внутрішнім учасникам технологічного ланцюжка зосередитись на

інженерно-технологічній стороні бізнес-процесів, розвиваючи її гнучкість і підвищуючи досконалість.

І гнучкість (як здатність швидко переналагоджуватись на виробництво складових інших видів продукції), і досконалість (тобто відповідність міжнародним стандартам якості виробництва) технологічних систем виробничих підприємств є важливою передумовою збільшення їх ринкового потенціалу – навіть у тому разі, якщо підприємство реалізує залежну стратегію, працюючи на замовлення виробника продукції, що йде на кінцеве споживання. Завдяки гнучкості й досконалості виробничої технології підприємство може розширити перелік своїх ринкових пропозицій і стати, наприклад, учасником іншого технологічного ланцюжка. Або ж вийти з оригінальною пропозицією на ринок продукції кінцевого споживання.

Практика показує, що нарощування ринкового потенціалу промислового підприємства значною мірою залежить від стану його технологічної системи. Вона має бути здатною формувати конкурентні переваги у процесі створення ціннісних пропозицій для цільових сегментів ринку. Для виробничих підприємств конкурентні переваги залежать від того, наскільки застосовані у виробництві технології можуть, з одного боку, поліпшити процеси ресурсовикористання, а з іншого – забезпечити кращу якість тих товарів (послуг, робіт), що будуть пропонуватися для реалізації. Для уможливлення цього необхідно своєчасно оновлювати технологічну складову виробничих процесів, таким чином поєднуючи існуючі й нові елементи виробничих систем, щоб максимально реалізувати їх можливості створювати конкурентоспроможний продукт у тих сферах економічної діяльності, де підприємство функціонує як суб'єкт ринку. Цільовим орієнтиром процесів технологічного оновлення є збереження/підвищення здатності підприємства до створення споживчих цінностей на обраних сегментах ринку у стратегічній перспективі.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

В процесі дослідження сучасного стану технологічного оновлення промислових підприємств в Україні встановлено погіршення їх динаміки та відзначено зумовлені війною проблеми фінансового забезпечення цих процесів, які не дають змоги більшості промислових підприємств реалізувати ефективну технологічну стратегію. Сформульовано рекомендації щодо інтеграції зусиль підприємств – учасників технологічних ланцюжків, для здійснення взаємопов'язаних технологічних змін на принципово нових засадах використання ресурсів та їх переробки у готову продукцію. В їх основі – узгодження ресурсно-технологічних, маркетингових і організаційно-економічних рішень, які мають ухвалюватися в межах партнерської взаємодії. Алгоритмізовано процес такого узгодження для підприємств, що випускають технічно складну продукцію з виділенням в ньому функціональних завдань маркетингу.

Запропонований підхід дає змогу досягати ефекту ресурсно-технологічної синергії, підвищуючи на основі узгоджених технологічних змін і маркетингових рішень ринковий потенціал усіх учасників технологічного партнерства. Водночас визначено й організаційно-економічні умови, за яких таке партнерство в процесах створення споживчої цінності стає недоцільним з погляду власника ключової технології. Розробка науково-практичних рекомендацій для ідентифікації позицій учасників підприємницького партнерства щодо узгодження технологічних змін задля нарощування загального ринкового потенціалу учасників має стати наступним етапом досліджень.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Sethi A.K., Sethi S.P. (1990) Flexibility in manufacturing: a survey. *International Journal of Flexible Manufacturing Systems*. № 2(4). P. 289–328.
2. Koste L.L., Malhorta M.K. (1999) A theoretical framework for analyzing the dimensions of manufacturing flexibility. *Journal of Operational Management*. № 18. P. 75–93.
3. Андел І. В. Технологічне оновлення – чинник підвищення конкурентоздатності промислових підприємств регіону на міжнародних ринках. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2015. Вип. 25.1. С. 239–243.
4. Gerwin D. (1993) Manufacturing Flexibility: a strategic perspective. *Management Science*. № 39(4). P. 395–410
5. Балабанюк, Ж. (2020). Типологія організаційної гнучкості та підходи до побудови гнучких бізнес-моделей. *Вчені записки Університету «КРОК»*, (4 (60), 170–177. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2020-60-170-177>

6. Стадник В. В, Непогодіна Н. І. Теоретико-методологічні основи інвестування розвитку підприємства. Актуальні проблеми економіки. 2008. № 1. С. 60–69. .
7. Dementev V.E. Structural Factors of Technological Development. *Economics and Mathematical Methods*, 49(4), 2013, P. 33-46.
8. Малініна Н.М., Причєпа І.В. Проблеми та перспективи державного регулювання інноваційного розвитку вітчизняних підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 12. С. 53–55.
9. Stadnyk V., Izhevskiy P., Zamazii O., Goncharuk A., Melnichuk O. (2018) Factors of enterprises' strategic selection of participation forms in integration formations. *Problems and Perspectives in Management*. Vol.16. No 2.P. 90-101. [https://doi.org/10.21511/ppm.16\(2\).2018.09](https://doi.org/10.21511/ppm.16(2).2018.09)
10. Stadnyk V, Izhevskiy P, Khrushch N, Lysenko S, Tomalja T, Sokoliuk G. (2020). Strategic priorities of innovation and investment development of the Ukraine's economy industrial sector. *Proceedings of the Selected Papers of the Special Edition of International Conference on Monitoring, Modeling & Management of Emergent Economy (M3E2-MLPEED 2020), CEUR, Vol-2713* , pp 145-166.
11. Tendencies of the world industry development. Available at: <https://www.revistaespacios.com/a17v38n59.pdf>
12. Музиченко А.О., Овчаренко Т.С., Сіґаєва Т.Є. (2023). Стратегії залучення інвестицій в українську економіку: прогнози й виклики. *Академічні візії*, (23). <https://www.academy-vision.org/index.php/av/issue/view/19>
13. Тимоць М. & Стахів Г. (2023). Фінансові аспекти залучення іноземних інвестицій в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*, (47). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-70>
14. *Development and Modern Industrial Policy in Practice: Issues and Country Experiences*. Ed. by J. Felipe. Edward Elgar Publishing, (2015). [Doi.org/10.1111/apel.12167](https://doi.org/10.1111/apel.12167)
15. Мельник О. Г. Системи фінансування високих технологій. *Проблеми економіки*. 2014. № 4. С. 47–52
16. Йохна В.М., Рясних Є.Г. Інноваційні технології фінансового менеджменту та їх роль у обґрунтуванні та реалізації стратегії розвитку підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2010. № 3, т.3. С. 113–117.
17. Романишин В. О., Бєрнадська А. О. Фінансова стратегія та її роль у забезпеченні стійкого розвитку підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 2. С. 54–62. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2020.2.54>
18. Хома І.Б. Біла Г.І. Теоретичні аспекти формування структури технологічного оновлення машинобудівних підприємств. *Економічний простір*. 2015. № 98. С. 249-26.
19. Крет І.З. Петрушка Т.О., Товкан О.Е. Техніко-технологічна база та її оновлення як складник економічного розвитку підприємства. *Бізнес-навігатор*. 2019. Вип. 2 (51). С. 75-79.
20. Струк Н., Євтушенко Н., Хлевицька Т., Насад Н., Рязанцев Р. Аналіз впливу цифрових трансформацій на розвиток національних бізнес-структур. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2022. № 6(47). С. 219–221. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.47.2022.3916>
21. Йохна М. А., Іжевський П.Г., Стадник В.В. Трансфер технологій: форми і методи ефективного здійснення: моногр. Хмельницький: ХНУ, 2007. 230 с.
22. Definitions of technology. URL: <https://web.engr.oregonstate.edu/~funkk/Technology/technology.html>] (дата звернення 20.10.2024)
23. Александрова В.П. Технологічне оновлення вітчизняного виробництва в умовах трансформації економіки. *Проблеми науки*. 2005. № 9. С 16-22.
24. Підкамінний І.М., Ціпуринда В.С. Системні фактори впливу на інноваційний розвиток підприємства [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?Operation> (дата звернення 09.10.2024).
25. Державна служба статистики України. Кількість придбаних та переданих нових технологій промисловими підприємствами за видами економічної діяльності з розподілом за формами придбання/передання, в Україні, за межами України (2021-2023) Режим доступу: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 08.12.2024)
26. Стадник В. В. Іжевський П. Г., Головчук Ю. О. Маркетинг взаємодії в розвитку інноваційного та ринкового потенціалу підприємства. *Ефективна економіка*. 2018. № 2. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2018_2_6

REFERENCES:

1. Sethi A.K., Sethi S.P. (1990) Flexibility in manufacturing: a survey. *International Journal of Flexible Manufacturing Systems*. № 2(4). R. 289–328.
2. Koste L.L., Malhorta M.K. (1999) A theoretical framework for analyzing the dimensions of manufacturing flexibility. *Journal of Operational Management*. 1999. № 18. R. 75–93.
3. Andel I. V. Tekhnolohichne onovlennia – chynnyk pidvyshchennia konkurentozdatnosti promyslovykh pidpryiemstv rehionu na mizhnarodnykh rynkakh. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*. 2015. Vyp. 25.1. S. 239–243.
4. Gerwin D. (1993) Manufacturing Flexibility: a strategic perspective. *Management Science*. 1993. № 39(4). R. 395–410
5. Balabaniuk, Zh. (2020). Typolohiia orhanizatsiinoi hnuchkosti ta pidkhody do pobudovy hnuchkykh biznes-modelei. *Vcheni zapysky Universytetu «KROK»*, (4 (60), 170–177. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2020-60-170-177>
6. Stadnyk V. V., Nepohodina N. I. Teoretyko-metodolohichni osnovy investuvannia rozvytku pidpryiemstva. *Aktualni problemy ekonomiky*. 2008. № 1. S. 60–69. .
7. Dementev V.E. Structural Factors of Technological Development. *Economics and Mathematical Methods*, 49(4), 2013, R. 33–46.
8. Malinina N.M., Prychepa I.V. Problemy ta perspektyvy derzhavnogo rehuliuвання innovatsiinoho rozvytku vitchyznianskykh pidpryiemstv. *Investytsii: praktyka ta dosvid*. 2018. № 12. S. 53–55
9. Stadnyk V., Izhevskiy P., Zamazii O., Goncharuk A., Melnichuk O. (2018) Factors of enterprises strategic selection of participation forms in integration formations. *Problems and Perspectives in Management*. Vol.16. No 2.P. 90-101. [https://doi.org/10.21511/ppm.16\(2\).2018.09](https://doi.org/10.21511/ppm.16(2).2018.09)
10. Stadnyk V, Izhevskiy P, Khrushch N, Lysenko S, Tomalja T, Sokoliuk G. (2020). Strategic priorities of innovation and investment development of the Ukraines economy industrial sector. Proceedings of the Selected Papers of the Special Edition of International Conference on Monitoring, Modeling & Management of Emergent Economy (M3E2-MLPEED 2020), CEUR, Vol-2713 , pp 145-166.
11. Tendencies of the world industry development. Available at: <https://www.revistaespacios.com/a17v38n59.pdf>
12. Muzychenko A.O., Ovcharenko T.S., Sihaieva T.Ie. (2023). Stratehii zaluchennia investytsii v ukrainsku ekonomiku: prohnozy y vyklyky. *Akademichni vizii*, (23). <https://www.academy-vision.org/index.php/av/issue/view/19>
13. Tymots M. & Stakhiv H. (2023). Finansovi aspekty zaluchennia inozemnykh investytsii v umovakh voiennoho stanu. *Ekonomika ta suspilstvo*, (47). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-70>
14. Development and Modern Industrial Policy in Practice: Issues and Country Experiences. Ed. by J. Felipe. Edward Elgar Publishing, (2015). Doi.org/10.1111/apel.12167
15. Melnyk O. H. Systemy finansuvannia vysokyykh tekhnolohii. *Problemy ekonomiky*. 2014. № 4. S. 47–52
16. Iokhna V.M., Riasnykh Ye.H. Innovatsiini tekhnolohii finansovoho menedzhmentu ta yikh rol u obgruntuvanni ta realizatsii stratehii rozvytku pidpryiemstva. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky*. 2010. № 3, t.3. S. 113–117.
17. Romanyshyn V. O., Bernadska A. O. Finansova stratehiia ta yii rol u zabezpechenni stiikoho rozvytku pidpryiemstva. *Investytsii: praktyka ta dosvid*. 2020. № 2. C. 54–62
18. Khoma I.B. Bila H.I. Teoretychni aspekty formuvannia struktury tekhnolohichnoho onovlennia mashynobudivnykh pidpryiemstv. *Ekonomichniyi prostir*. 2015. № 98. S. 249–26.
19. Kret I.Z. Petrushka T.O., Tovkan O.E. Tekhniko-tekhnolohichna baza ta yii onovlennia yak skladnyk ekonomichnoho rozvytku pidpryiemstva. *Biznes-navihator*. 2019. Vyp. 2 (51). S. 75–79.
20. Struk N., Yevtushenko N., Khlevytska T., Nasad N., Riazantsev R. Analiz vplyvu tsyfrovyykh transformatsii na rozvytok natsionalnykh biznes-struktur. *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky*. 2022. № 6(47). S. 219–221. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.47.2022.3916>
21. Iokhna M. A., Izhevskiy P.H., Stadnyk V.V. Transfer tekhnolohii: formy i metody efektyvnogo zdiisnennia: monohr. Khmelnytskyi: KhNU, 2007. 230 s.
22. Definitions of technology. URL: <https://web.engr.oregonstate.edu/~funkk/Technology/technology.html>] (data zvernennia 20.10.2024)
23. Aleksandrova V.P. Tekhnolohichne onovlennia vitchyznianoho vyrobnytstva v umovakh transformatsii ekonomiky. *Problemy nauky*. 2005. № 9. S 16–22.
24. Pidkamynnyi I.M., Tsipurynda V.S. Systemni faktory vplyvu na innovatsiinyi rozvytok pidpryiemstva [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?Operation> (data zvernennia 09.10.2024).
25. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Kilkist prydbanykh ta peredanykh novykh tekhnolohii promyslovykh pidpryiemstvamy za vydamy ekonomichnoi diialnosti z rozpodilom za formamy prydbannia/peredannia, v Ukraini, za mezhamy Ukrainy (2021-2023) Rezhym dostupu: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (data zvernennia 08.12.2024)
26. Stadnyk V. V. Izhevskiy P. H., Holovchuk Yu. O. Marketynh vzaiemodii v rozvytku innovatsiinoho ta rynkovoho potentsialu pidpryiemstva. *Efektyvna ekonomika*. 2018. № 2. Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2018_2_6

RESOURCE-TECHNOLOGICAL COMPONENT OF INCREASING THE MARKET POTENTIAL OF INDUSTRIAL ENTERPRISES

STADNYK Valentyna, YOKHNA Vitaliy, KRASOVSKYI Oleksandr, JARMOSH Oleh
Khmelnyskyi National University

The purpose of the article is to determine scientific and methodological approaches to increasing the market potential of an industrial enterprise through technological renewal of its production system. The starting point of the study was the thesis that it is advisable to consider the market potential of an enterprise as its ability to realize competitive advantages for creating value propositions in the market, relying on its own and other affordable resources that can be involved in the design and implementation of business processes. The emphasis is on the fact that for manufacturing enterprises, competitive advantages depend on the extent to which the technologies used in production can, on the one hand, improve resource utilization processes, and on the other hand, ensure better quality of those goods (services, works) that will be offered for sale. To do this, it is necessary to timely update the technological component of production processes, combining existing and new elements of production systems in such a way as to maximize their ability to create a competitive product in those areas of economic activity where the enterprise functions as a market entity. The article describes the current trends in technological renewal of industrial enterprises in Ukraine and notes the problems of financial support of these processes caused by the war. Recommendations are formulated for integrating the efforts of enterprises – participants in technological chains, to implement interconnected technological changes on fundamentally new principles of resource use and their processing into finished products. They are based on the coordination of resource-technological, marketing and organizational-economic decisions, which should be made within the framework of partnership. The process of such coordination for enterprises producing technically complex products with the allocation of functional marketing tasks in it is algorithmized. The proposed approach makes it possible to achieve the effect of resource and technological synergy, increasing the market potential of all participants in the technological partnership on the basis of coordinated technological changes and marketing decisions. The organizational and economic conditions under which such a partnership in the processes of creating consumer value becomes impractical from the point of view of the owner of the key technology are also identified.

Keywords: technology, consumer value of the market offer, competitive advantages, technological chain, organizational and economic solutions, marketing of partnership interaction.